

Відгук

офіційного опонента – член-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Бутенка Володимира Григоровича на дисертацію О.В. Ставицького на тему «Теоретичні та методичні засади професійного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія та методика виховання

Дисертаційне дослідження Ставицького Олега Миколайовича, присвячене проблемі виховання офіцерів-прикордонників, не може залишатися без належної уваги широкої громадськості. В результатах цієї роботи сьогодні виявляють зацікавленість вчені в галузі педагогіки, організатори освітньо-виховної роботи, пов'язаної з підготовкою майбутніх прикордонників, широкий загаль фахівців, професійна діяльність яких спрямована на формування особистості, здатної глибоко сприймати, правильно оцінювати, захищати і примножувати матеріальні та духовні цінності українського народу. Адже виховання елітної складової державної прикордонної служби, формування особистості офіцера-прикордонника є пріоритетним напрямком сучасної освітньої практики, що безперечно висуває перед науковцями відповідні завдання щодо науково-педагогічного забезпечення вказаного процесу.

Ураховуючи актуальність зазначеної проблеми та необхідність її ефективного вирішення дисертантом виконано широкомасштабне дослідження, програма якого передбачала: аналіз сучасного стану та тенденцій щодо організації виховного процесу у вищій військовій школі; розкриття сутності такої категорії, як « професійне виховання», уточнення критеріїв та методів дослідження ефективності існуючої практики виховання офіцерів-прикордонників, обґрунтування системи професійного виховання курсантів та експериментальну перевірку її ефективності. Можемо бачити, що вказані напрямки наукового пошуку були різноплановими, що вимагало

від дисертанта чіткості, послідовності, обґрунтованості та цілеспрямованості дій, наявності таких якостей, як системне бачення проблеми, усвідомлення її багаторівневого характеру, здатність креативно визначати педагогічні кроки, пов'язані з формуванням особистості майбутнього офіцера-прикордонника.

Наскільки результативними виявилися пошукові дії дисертанта? Чи вдалося йому запропонувати ефективну систему педагогічного забезпечення виховного процесу? Чи знайшли адекватне вирішення існуючі складові вказаної проблеми? Усі ці та інші питання ми прагнули з'ясувати, акцентуючи при цьому увагу на наукову новизну, теоретичну обґрунтованість та практичну цінність основних положень та висновків дисертаційного дослідження Ставицького О.М.

На основі ретельного вивчення дисертації, аналізу монографії та інших публікацій автора можемо констатувати наступне.

У дисертації виявлено спробу на теоретичному рівні з'ясувати сутність професійного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників як педагогічної проблеми. Автору вдалося прослідкувати генезис зазначеного поняття, підкреслити його доцільність та важливість. При цьому слушно виділено закономірність цього процесу, пов'язану з тими вимогами і завданнями, які суспільна практика висуває перед майбутніми прикордонниками. Вони пов'язані з особистісними якостями, особливостями організації виховної роботи у військовому навчальному закладі, а також низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників впливу.

Важливо, що автор дослідження значну увагу приділив аналізу теоретичних аспектів вказаного процесу. Йдеться про такі аспекти, як необхідність звернення до системного підходу в осмисленні сутності професійного виховання, його наукового осмислення як педагогічного процесу, спрямованого на формування системи цінностей та самосвідомості курсантів. За таких обставин дисертанту вдалося розкрити модель офіцера-

прикордонника у сукупності його якостей, функцій, завдань тощо. При цьому виділено декілька складників, а саме: професійну спрямованість, компетентність, професійні якості та властивості. Запропоновано також упровадження основних функцій педагогічного впливу, які забезпечують системний характер вказаного процесу.

З метою наближення теоретичної моделі до умов існуючої практики виховання майбутніх прикордонників дисертантом запропоновано дослідницький матеріал, присвячений питанням методичного рівня. Йдеться, зокрема, про обґрунтування основних компонентів професіограми офіцера-прикордонника, методи вивчення курсантів, дослідження їх ціннісних, життєвих та професійних орієнтацій, мотивації щодо майбутньої професії тощо. За таких обставин особистісні параметри професійного виховання набувають конкретного змісту, дозволяють ураховувати важливі для виховного процесу прояви.

Безперечно, конструктивною складовою дисертаційної роботи слід вважати положення, які характеризують запропоновану автором педагогічну систему професійного виховання у військовому навчальному закладі. Новизна цієї системи полягає в тому, що дисертантом визначена єдина методологічна та концептуальна основа, яка покликана об'єднати діяльність усіх суб'єктів виховного впливу. Для цього була розкрита сутність та зміст таких складових вказаної системи, як мета, завдання, принципи, функції, напрями, об'єкти, суб'єкти, етапи, форми, методи професійного виховання, оцінка та корекція його результатів.

Автор дослідження прагнув не лише теоретично обґрунтувати запропоновану педагогічну систему, але й перевірити її ефективність на практиці. Для цього була проведена відповідна дослідно-експериментальна робота, яка дозволила визначити рівні професійної вихованості курсантів, ті зміни, які відбулися у процесі професійного виховання, засвідчила ефективність запропонованої педагогічної системи, суть якої полягає у

забезпеченні безперервного, керованого та комплексного характеру функціонування за визначеними напрямками.

Зазначене переконує в тому, що автором дослідження успішно проведено значний обсяг теоретичної та експериментальної роботи, що дозволило отримати якісні наукові знання. Водночас виконання дисертаційної роботи, яка є безумовно складною і багатоаспектною, не обійшлося без окремих недоліків. До них можна віднести такі:

1. Визначаючи методологічний концепт дослідження дисертант орієнтується на такі підходи, як особистісно-орієнтований, системний, функціональний. З урахуванням сучасного рівня науково-педагогічних знань до інтерпретації виховного процесу варто підходити з позиції синергетики, на що вказують провідні вчені України (В.Г. Кремень та ін.). Це дозволяє осмислювати виховння як явище, спроможне до самоорганізації. На жаль, автор дослідження при визначенні концептуальних положень свого дослідження не розкриває цей аспект.
2. Вихідні дані наукового дослідження залишаються недостатньо чіткими, логічними та обґрунтованими. Це стосується , зокрема, мети, об'єкту, предмету, завдань наукового пошуку. Так, в дисертації зазначено, що предметом дослідження є теоретичні і методичні засади, водночас завдання стосовно експерименту пов'язане з перевіркою ефективності педагогічної системи. При цьому мета дослідження взагалі не передбачає проведення експериментальної перевірки певних умов, методів тощо.
3. В тексті дисертації та додатках відсутні матеріали, які б засвідчували ціннісне ставлення курсантів до суспільного життя, людей, професії, культури. Автору дослідження варто було навести оцінні судження, міркування, погляди, орієнтації курсантів, їх світоглядне бачення та розуміння того, що вони покликані оберігати, захищати, збагачувати. Відсутність цих даних не переконує в об'єктивності тих зміц, які

відбувалися на рівні свідомості, почуттів, ціннісного ставлення майбутніх прикордонників.

4. Вимагає уточнення таке питання, як «професійне виховання». Це є різновид виховання? Що в ньому є спільного та відмінного у порівнянні з іншими різновидами професійного виховання, зокрема, з вихованням, яке здійснюється в інших військових навчальних закладах України. На жаль, автор дослідження не дає вичерпної відповіді на це питання і орієнтується переважно на потреби суто функціональні. А цього, як відомо, недостатньо для повноцінного формування елітної складової прикордонної служби.
5. В роботі відсутній належний аналіз проблемних питань, які мають місце у процесі формування професійних та особистісних якостей курсантів, не визначена динаміка змін, яка відбулася (чи не відбулася!) на рівні формування громадянських, моральних, політичних, правових, валеологічних, естетичних та ін. цінностей. Адже без цього важко уявити ефективність виховної системи.
6. Дисертанту варто було більш конкретно охарактеризувати готовність суб'єктів виховного впливу до проведення відповідної роботи. Адже відомо, що певна частина персоналу академії не має психолого-педагогічної освіти. У зв'язку з цим потребує відповідного аналізу і практичного вирішення це питання.

Немає сумніву, що осмислення цих питань допоможе дисертанту більш ґрунтовно підійти до вирішення зазначеної проблеми, створить передумови для подальшої наукової та педагогічної діяльності.

Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження на тему «Теоретичні та методичні засади професійного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників», є актуальним науково-педагогічним дослідженням, яке є самостійним, має

наукову новизну і практичне значення. Робота виконана особисто дисертантом у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить науково обґрунтовані результати і кваліфікується як значний внесок у розвиток теорії і методики виховання

Дисертація відповідає положенням «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України, а її автор - Ставицький Олег Миколайович заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент-

член-кореспондент НАПН

України, доктор педагогічних наук, професор

кафедри загальноправових та соціально-гуманітарних

дисциплін Херсонського факультету Одеського

державного університету внутрішніх справ

В.Г.Бутенко

Сергій Крорек
О.П.В.С.
к.ю.н., доцент

